

SOSIAALITYÖN OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSET YHTEISKUNNALLISESTA VAIKUTTAMISESTA

Sanni Salonen: *VTM, yliopisto-opettaja, väitöskirjatutkija, Turun yliopisto*

Johanna Kallio: *VTT, professori, Turun yliopisto*

Anne-Mari Jaakola: *YTT, erikoistutkija, Turun yliopisto*

sanni.a.salonen@utu.fi; johanna.kallio@utu.fi; anne-mari.jaakola@utu.fi

Janus vol. 32 (4) 2024, 392–409

Tiivistelmä

Tarkastelimme sosiaalityön pääaineopiskelijoiden näkemyksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta osana sosiaalityöntekijän tehtävää ja näihin näkemyksiin yhteydessä olevia tekijöitä. Aineistona käytimme valtakunnallista kyselyaineistoa vuodelta 2019 (n=608) ja analyysimenetelminä ristiintaulukointia sekä binääristä logistista regressioanalyysiä. Opiskelijoista enemmistö näki yhteiskunnallisen vaikuttamisen keskeisenä osana sosiaalityöntekijän tehtävää, mutta yksilökohtainen asiakastyö näyttyi heille yhteiskunnallista vaikuttamista kiinnostavampana. Opiskelijat osoittivat sitoutumista ja pystyvyyden kokemusta koskien yhteiskunnallista vaikuttamista, mutta kriittisyys pystyvyyttä kohtaan kasvoi opintojen edetessä ja työkokemuksen karttuessa. Lisäksi opiskelijoiden koulutustausta, puoluekanta, näkemykset köyhyyden syistä, henkilökohtaiset köyhyyskokemukset sekä sukupuoli olivat yhteydessä näkemyksiin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta sosiaalityöntekijänä. Tuloksemme haastavat kehittämään sosiaalityön koulutusta ja toimintarakenteita yhteiskunnallista vaikuttamista tukeviksi.

JOHDANTO

Sosiaalityön tärkeä yhteiskunnallinen muutostehtävä on vaikuttaa sosiaalisia ongelmia ja eriarvoisuutta tuottaviin rakenteisiin. Yksilökohtainen asiakastyö on kuitenkin ollut jo pitkään vallitsevin käytäntö sosiaalityössä, vaikka se ei yksin riitä vaikuttamaan edellä mainittuihin haasteisiin (Kananoja & Karjalainen 2017; Pohjola 2019). Tarkastelemme artikkelissa sosiaalityön opiskelijoiden näkemyksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta sosiaalityöntekijän tehtävässä. Tutkimme, mitkä tekijät ovat yhteydessä tulevien sosiaalityöntekijöiden näkemyksiin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Määritämme yhteiskunnallisen vaikuttamisen teoiksi, joilla sosiaalityöntekijät joko

konkreettisesti vaikuttavat yhteiskunnan eriarvoisuutta tuottaviin rakenteisiin tai julkisesti tukevat niiden muuttamista.

Rakenteellinen sosiaalityö (SHL 1301/2014 7§) on lakisääteinen osa sosiaalityön yhteiskunnallista tehtävää Suomessa. Malcolm Paynen (2006, 28, 48) mukaan rakenteellinen sosiaalityö tarkoittaa laajasti yhteiskunnallista vaikuttamista. Sen tavoitteena on vaikuttaa järjestelmä-, yhteiskunta- ja globaalitason ongelmiin, jotka joko tuottavat yksilötason ongelmia tai eivät ainakaan helpota niitä. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on sosiaalityön kehittämisen voimavara, jossa asiakastyössä kertynyt kokemustieto yhdistyy yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja sosiaalityöntekijä osal-

Janus

listuu yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon (Kirjavainen & Hietala 2019, 255). Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa sosiaalityöntekijöiden yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta käytetään esimerkiksi käsitteitä “policy engagement” (Gal & Weiss-Gal 2013; 2022), “policy practice” (Jansson 2014; Weiss-Gal 2016), “structural social work” (Moreau 1979; Mullaly & Dupré 2019) sekä “macro social work” (Netting ym. 2008; Burghardt 2013).

Toteuttaakseen yhteiskunnallista vaikuttamista sosiaalityöntekijän on asetettava se tietoiseksi tavoitteeksi (Pohjola 2012). Sosiaalityöntekijöiden koulutus vaikuttaa siihen, millaisena sosiaalityön yhteiskunnallinen paikka ja tavoitteet näyttäytyvät heille. Koulutus muokkaa sosiaalityön opiskelijoiden ammatti-identiteettiä ja työorientaatiota. (Blomberg ym. 2019, 110.) Myös opiskelijoiden näkemykset yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta osana sosiaalityöntekijän tehtävää muodostuvat opintojen aikana (Kairala ym. 2012). Niinpä tietoisuuden yhteiskunnallisen vaikuttamisen tärkeydestä tulisi aktivoitua jo sosiaalityön opiskelijoissa.

Sosiaalityön opiskelijoiden yhteiskunnallista vaikuttamista koskeva tutkimus on lisääntynyt viime vuosina (esim. Weiss-Gal 2016; Hill ym. 2017; Kindler & Kulke 2022). Suomessa aihetta on kuitenkin tutkittu vähän. Artikkelimme täyttää tätä tutkimuksellista aukkoa tuottamalla uutta tietoa sosiaalityön opiskelijoiden näkemyksistä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta sosiaalityöntekijänä sekä heidän näkemyksiinsä yhteydessä olevista tekijöistä. Aiheen tutkiminen on merkityksellistä, koska sosiaalityön opiskelijoiden näkemyk-

set voivat vaikuttaa sosiaalityön kentän ja tehtäväsisältöjen muotoutumiseen tulevaisuudessa. Lisäksi yhteiskunnan eriarvoistumiskehitys (ks. Kestilä ym. 2023) ja harjoitettu leikkauspolitiikka haastavat tulevaisuuden sosiaalityöntekijöitä sitoutumaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen yksilökohtaisen asiakastyön lisäksi.

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN OSANA SOSIAALITYÖNTEKIJÄN TEHTÄVÄÄ

Yhteiskunnallisen vaikuttamisen tavoitteella on pitkä perinne suomalaisen sosiaalihuollon historiassa. Sosiaalityön koulutuskomitean määrittämissä vuonna 1972 se kuvattiin sosiaalityöntekijän taidoksi ja kompetenssiksi “auttaa asiakasta vaikeassa elämäntilanteessa ja vaikuttaa ympäristöön ongelmien ehkäisemiseksi” (Sosiaalityön koulutuskomitean mietintö 1972: A 7, 12). Rakenteellisesta sosiaalityöstä tuli kuitenkin lakisäateistä vasta sosiaalihuollon lakiuudistuksessa vuonna 2014. Samaan aikaan ajoittunut sosiaalityön näkyvyyden kasvu julkisissa vaikuttamiskanavissa käynnisti niin sanotun rakenteellisen sosiaalityön uuden tulemisen. (Tiitinen 2019, 114.) Nykyisin yhteiskunnallisen vaikuttamisen taito sisältyy rakenteellisen sosiaalityön osaamisalueeseen sosiaalityöntekijöiden koulutuksessa. Se määrittyy taidoksi toimia yhteiskunnallisena vaikuttajana ja käydä julkista keskustelua sosiaalityön tehtävistä, tavoitteista, toimintamahdollisuuksista sekä asiakkaiden yhteiskunnallisesta asemasta. (Lähteinen ym. 2017, 16.)

Sosiaalityöntekijöiden yhteiskunnallisen vaikuttamisen toteutumista haastaa ammattikunnan sisällä eriävät näke-

mykset sen merkityksestä, ruuhkautunut ja kuormittava asiakastyö, yhä nopeatempoisemmat yhteiskunnalliset muutokset sekä asiakaskunnan yhä monimutkaisemmat sosiaaliset ongelmat (Pohjola 2014, 16–17). Pohjoismaissa sosiaalityöntekijöiden yhteiskunnallisen vaikuttamisen vähäisyyteen vaikuttaa sosiaalityöntekijöiden rooli osana julkista ja byrokraattista sosiaalipoliittista järjestelmää (Thorén & Salonen 2013). 2000-luvun aikana sosiaalityön asema on muuttunut uuden julkisjohtamisen (New Public Management) sekä julkisen sektorin jatkuvan niukuuden myötä (Juhila 2009; Mänttärivander Kuip 2022). Sosiaalipalvelujen yksityistäminen ja palvelujärjestelmän supistuminen ovat muuttaneet sosiaalityöntekijöiden roolia ja heikentäneet heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa sosiaalisten ongelmien juurisyihin (Sirkka 2014; Blomberg & Kroll 2017). Tämä kehityssuunta alleviivaa yhteiskunnallisen vaikuttamisen tärkeyttä pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa, joissa harjoitetun sosiaalipoliittikan ja sosiaalityön tavoitteet ovat olleet pitkään yhteneväiset (Pohjola 2014; Närhi ym. 2023).

Vaikka yliopistoista valmistuu vuosittain lähes 400 maisteria sosiaalityö pääaineenaan, ovat sosiaalityöntekijät hyvinvointialueiden suurimman suhteellisen työvoimavajeen omaava ammatti (Keva 2023; Ruskoaho 2024). Sosiaalityöntekijät kokevat resurssivajeen alan keskeiseksi kehittämiskohdeksi ja työn vetovoimaa heikentäväksi tekijäksi (Talentia 2024) ja kroonistunut sosiaalityöntekijäpula (Salo ym. 2016; Londén ym. 2023) on luonut noidankehän, jossa sosiaalityöntekijän tehtäviä ei saada täytettyä pätevien ha-

kijoiden puuttuessa. Henkilöstövaje on yhteydessä yhteiskunnallisen vaikuttamisen toteuttamismahdollisuuksiin, sillä puutteellisten henkilöstöresurssien vuoksi rakenteelliselle sosiaalityölle ei koeta olevan ajallisia mahdollisuuksia (Hirvonen ym. 2021; Piironen 2022). Vaikka yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuudet ovat heikentyneet, lähes 90 prosenttia lastensuojelun sosiaalityöntekijöistä kokee rakenteellisen sosiaalityön koskevan heitää (Mänttärivander Kuip 2013). Sosiaalityöntekijöiden motivaatio vaikuttaa yhteiskunnallisiin ilmiöihin on hyvä (Hirvonen ym. 2021), mutta toteutettu rakenteellinen sosiaalityö on pääosin tiedon tuottamista asiakastyöstä eli sosiaalista raportointia (Kannasoja ym. 2022).

Kansainvälinen tutkimus sosiaalityöntekijöiden yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta on lisääntynyt viime vuosina. Tutkimuskenttä on laajentunut Pohjois-Amerikan ulkopuolelle Eurooppaan ja Aasiaan (mm. Gal & Weiss-Gal 2013; 2017; Fargion 2018; Guidi 2020; Nouman ym. 2020; Saxena & Chandrapal 2022). Yhteiskunnallinen vaikuttaminen koskettaa kaikkia sosiaalityöntekijöitä ja tutkimusten tavoitteena on paikantaa keinoja sen toteuttamisen vahvistamiseksi (Gal & Weiss-Gal 2022, 16–18.). Idit Weiss-Gal ja John Gal (2022) ovat kansainvälisten tutkimustulosten pohjalta kehittäneet “policy practice engagement” (PPE) -viitekehyksen, jossa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kytkeytyviä tekijöitä ovat sosiaalityöntekijöiden motivaatio (motivation), organisaation tuki (facilitation), mahdollisuudet (opportunity) ja toimintaympäristöt (environment). Viitekehyksessä yhteiskunnallista vaikuttamista mahdollistavat ja estävät

sekä sosiaalityöntekijöiden sisäiset motivaatiotekijät että ulkoiset vaikuttimet, kuten institutionaaliset rakenteet ja organisaatiokulttuuri. (Emt.) Kansainvälisessä vertailussa motivaation rooli on keskeinen, mutta organisaation tuessa on maakohtaisia eroja. Lisäksi edellytyksenä sosiaalityöntekijöiden yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle ovat heidän resurssinsa. Näihin resursseihin lukeutuvat motivaation ohella sitoutuminen (commitment), pystyvyys (self-efficacy) ja osaaminen (skills) (Gal & Weiss-Gal 2017). Suomalaisten sosiaalityöntekijöiden ja sosiaalityön opiskelijoiden osalta näitä tekijöitä on tutkittu vasta vähän (ks. Blomberg & Kroll 2017; Kallio ym. 2023).

SOSIAALITYÖN OPISKELIJAT JA YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

Ulkomaisen tutkimuksen mukaan sosiaalityön opiskelijat ovat kiinnostuneempia yksilökohtaisesta asiakastyöstä kuin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, ja he näkevät yhteiskunnallisen vaikuttamisen harvoin merkittävänä osana sosiaalityöntekijän tehtävää tai ammatillisia tavoitteitaan (Weiss 2003; 2006; Mizrahi & Dodd 2013; Sherraden ym. 2015; Reisch 2016). Sosiaalityön opiskelijat ovat muuta väestöä aktiivisempia yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa, mutta vaikuttaminen painottuu kansalaisaktiivisuuteen puoluepoliittisen toiminnan sijaan (Ritter 2007; Rome & Hoechstetter 2010; Hylton 2015; Kindler & Kulke 2022). Eri maissa toteutettujen tutkimusten perusteella opiskelijat arvostavat sosiaalityön poliittista roolia, ja he haluaisivat sisällyttää yhteiskunnallista vaikuttamista nykyistä laajemmin osaksi sosiaalityötä (Weiss-

Gal 2016). Opiskelijat ovat myös sitoutuneempia tulevaan ammattiinsa, mikäli heidän ammatinvalintamotiivinaan on halu muuttaa yhteiskuntaa (Freund ym. 2013). Huomionarvoista on, etteivät edellä mainitut tutkimukset sisällä pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden kontekstissa toteutettua tutkimusta.

Suomessa sosiaalityön opiskelijoiden näkemyksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta on tutkittu vähän. Halu vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin on erittäin tärkeä ammatinvalintamotiivi sosiaalityön opintoihin hakeutumisessa (Kallio ym. 2021). Sosiaalityöntekijöiden kiinnostus rakenteellista sosiaalityötä kohtaan on sitä voimakkaampaa, mitä vähemmän heillä on aikaa sosiaalityön opintojen päättymisestä ja työkokemusta sosiaalityöstä (Kannasoja ym. 2022). Ulkomaisen tutkimuksen mukaan opintojen eteneminen vahvistaa opiskelijoiden yhteiskunnallisen vaikuttamisen osaamista ja aktiivisuutta. Yhteys on tilastollisesti merkitsevä vasta tohtoriopinnoissa. (Ritter 2007; Rome & Hoechstetter 2010.) Yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen innostavalla opetuksella on kuitenkin onnistuttu vahvistamaan sosiaalityön opiskelijoiden vaikuttamismotivaatiota jo maisteriopinnoissa (Sherraden ym. 2015; Goerdt ym. 2019; Witt ym. 2020).

Myös ideologinen tausta on yhteydessä sosiaalityöntekijöiden näkemyksiin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Sosiaalityöntekijöillä on yliopistotutkinto, joka lisää todennäköisyyttä kannattaa kokoomusta tai vihreitä (Westinen 2015). Sosiaalityöntekijöiden poliittisten näkemysten on kuitenkin tutkittu olevan sitä vasemmistolaisempia, mitä korkeampi heidän koulutuksensa

on vertailtaessa maisterin ja kandidaatin tutkintoa (Hodge 2003). Heidän äänestyskäyttäytymisensä heijastelee työn ja koulutuksen kautta kertyvää informaatiota sosiaaliturvajärjestelmän puutteista sekä sosiaalisista ongelmista (Kallio ym. 2020). Suomessa sosiaalityön opiskelijat äänestävät useimmiten vihreitä ja vasemmistoliittoa (Kallio ym. 2023) ja puoluevalinta kytkeytyy sosiaalityön opiskelijoiden erilaisiin ammatinvalintamotiiveihin; vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestävien opiskelijoiden ammatinvalintamotiivit liittyvät pääosin sosiaalityön arvoihin ja motivaatioon vaikuttaa (Kallio ym. 2021; Kallio ym. 2023). On siis mahdollista, että opiskelijoista juuri vasemmistoliiton ja vihreiden kannattajat suhtautuvat yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen myönteisimmin.

Tarkastelemme, miten opiskelijoiden omakohtaiset köyhyyskokemukset ja köyhyyden rakenteellisen selitysmallin kannatus ovat yhteydessä opiskelijoiden näkemyksiin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Pohjoismaista hyvinvointipolitiikkaa on kritisoitu pyrkimyksestä individualisoida sosiaalisten ongelmien, kuten köyhyyden syytä (Hanssen ym. 2015). Sosiaalityöntekijöiden on kuitenkin tunnistettu selittävän köyhyyttä yksilöllisten tekijöiden sijaan rakenteellisiin selitysmallein (Blomberg ym. 2013). Sosiaalityön opiskelijoista he, jotka näkevät köyhyyden johtuvan rakenteellisista tekijöistä haluavat vaikuttaa sosiaaliturvan laajentamiseen (Hill ym. 2016). Australialaistutkimusten perusteella (Gair 2013; Gair & Baglow 2018) omakohtaiset köyhyyskokemukset lisäävät sosiaalityön opiskelijoiden empatiakykyä asiakkaita kohtaa. Sosiaalityön opiskelijoiden omakohtaisten

köyhyyskokemusten kytköstä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sen sijaan ei ole tutkittu.

Olemme kiinnostuneet demografisten tekijöiden yhteydestä sosiaalityön opiskelijoiden näkemyksiin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Yhdysvaltalaisutkimuksissa sosiaalityön opiskelijoiden korkean iän on paikannettu vahvistavan opiskelijan näkemystä yhteiskunnallisen vaikuttamisen tärkeydestä osana sosiaalityöntekijän tehtävää. Korkea ikä myös lisää opiskelijoiden aktiivisuutta yhteiskunnallisen vaikuttamisen kentällä (Rome & Hoehstetter 2010; Mizrahi & Dodd 2013). Korkea ikä korreloi usein kertyneen työkokemuksen kanssa ja sosiaalityön työkokemuksen karttuminen lisää sosiaalityöntekijöiden aktiivisuutta yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa (Rome & Hoehstetter 2010). Sosiaalityön työkokemus tuottaa kokemuksen kuulumisesta sosiaalityön työyhteisöön, jossa kollegoiden odotukset vahvistavat sosiaalityöntekijän näkemystä yhteiskunnallisen vaikuttamisen tärkeydestä (Nouman ym. 2020).

Sukupuoli on yhteydessä näkemyksiin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Naiset suhtautuvat miehiä myönteisemmin tuloeroja tasaavaan sosiaalipolitiikkaan ja näkevät hyvinvoinnin ylläpitämisen vahvemmin yhteiskunnan kuin yksilön vastuuksi (Van Oorschot 2006; Blekesaune 2007). Pohjoismaisten tutkimusten mukaan sosiaalialan ammattilaisista miehet selittävän naisia useammin sosiaalisten ongelmien, kuten köyhyyden, johtuvan yksilön käyttäytymisestä ja valinnoista (Niemelä 2010; Blomberg ym. 2013; Kallio ym. 2013). Sosiaalityön opiskelijoista naiset perustelevat ammatinvalintamotii-

vejaan miehiä useammin ideologisella ja sisäisellä motivaatiolla, kuten halulla vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin (Kallio ym. 2021). Miesopiskelijat kokevat mahdollisuutensa vaikuttaa yhteiskunnallisiin tekijöihin sosiaalityöntekijänä naisopiskelijoita heikomiksi (Kallio ym. 2023), mutta he ovat naisopiskelijoita kiinnostuneempia osallistumaan rakenteelliseen kehittämistyöhön (Gewirtz-Meydan & Even-Zoharc 2018). Sosiaalityön opiskelijoiden keskuudessa sukupuolen yhteyttä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on haastava paikantaa alan selkeän naisvaltaisuuden vuoksi.

TUTKIMUSASETELMA

Tutkimme sosiaalityön opiskelijoiden näkemyksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta osana sosiaalityöntekijän tehtävää ja mitkä tekijät ovat yhteydessä niihin näkemyksiin. Tarkastelemme opiskelijoiden motivaatiota, sitoutumista ja pystyvyyden kokemusta koskien yhteiskunnallista vaikuttamista sosiaalityöntekijänä (ks. lisää Gal & Weiss-Gal 2017) ja niihin yhteydessä olevia selittäviä muuttujia. Aiempaa tutkimusta vaikuttamisesta juuri osana sosiaalityöntekijän tehtävää ei ole saatavilla Suomesta. Käytämme aineistona sosiaalityön pääaineopiskelijoilta syksyllä 2019 kerättyä valtakunnallista kyselyaineistoa. Kysely lähetettiin sähköpostitse Helsingin, Jyväskylän, Lapin, Itä-Suomen, Tampereen ja Turun yliopistojen sosiaalityön pääaineopiskelijoille, jotka olivat ilmoittautuneet läsnä oleviksi syyslukukaudella 2019 ja antaneet opiskelijarekisterille luvan luovuttaa sähköpostiosoitteensa tutkimuskäyttöön. Kyselyyn vastaamisesta

toteutettiin kaksi muistutuskierrosta. Lisäksi jokaisessa yliopistossa vähintään yksi opettaja mainosti kyselyä opiskelijoille ja siitä tiedotettiin opiskelijaverkostoissa. Kysely oli mahdollista täyttää suomeksi ja ruotsiksi. Kyselyn internet-linkki lähti sähköpostitse 1 680 opiskelijalle, joista 608 vastasi kyselyyn (vastausprosentti 36). Nykyiselle kyselytutkimukselle tyypillisesti vastausprosentti on melko alhainen, ja se tulee huomioida tulosten yleistämisessä. Kyselyyn vastasi opiskelijoita kaikista eri yliopistoista, mutta Lapin yliopiston opiskelijat olivat aliedustettuna. Aineiston rajoitteena on huomioitava, että se on kerätty ennen viime vuosiin osuneita runsaasti yhteiskunnallista keskustelua aiheuttaneita teemoja, kuten COVID-19-pandemiaa, Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan ja taloudellista inflaatiota. Aineistosta on julkaistu artikkeli opiskelijoiden suhtautumisesta yleisesti yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen – ei sosiaalityöntekijän tehtävässä (Kallio ym. 2023).

Yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkemyksiä on mitattu kyselyssä yhdeksällä asenneväittämällä, joista valitsimme analyysiin neljä. Valitsimme muuttujat, koska ne liittyvät yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen nimenomaan sosiaalityöntekijänä:

1. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on tärkeä osa sosiaalityöntekijän tehtävää.
2. Minua kiinnostaa enemmän yhteiskunnallinen vaikuttamistyö kuin yksilökohtainen asiakastyö.
3. On liikaa vaadittu, että sosiaalityöntekijä tekisi yhteiskunnallista vaikuttamistyötä vielä yksilökohtaisen asiakastyön lisäksi.

4. Uskon, että voin sosiaalityöntekijänä vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin.

Vastausvaihtoehdot väittämiin ovat ”täysin samaa mieltä”, ”jokseenkin samaa mieltä”, ”ei samaa eikä eri mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä” ja ”täysin eri mieltä”. Luokittelimme vastausvaihtoehdot uudelleen dikotomisiksi (0 = muut, 1 = samaa mieltä olevat), koska muuttujien asteikon ääripäissä oli varsin vähän tapauksia monimuuttuja-analyysii ajatellen. Raportoimme tulokset jokaisen selitettävän muuttujan osalta erikseen, koska tekemiemme pääkomponenttianalyysien ja reliabilitteettien (Cronbach’s alpha) tulosten mukaan muuttajat mittaavat eri asioita liittyen näkemyksiin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Selitettävistä muuttujista ensimmäinen ja kolmas mittaavat *sitoutumista* yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sosiaalityöntekijän tehtävässä, toinen *motivaatiota* tehdä vaikuttamistyötä ja neljäs *pystyvyyden* kokemusta yhteiskunnallisiin asioihin vaikuttamisessa (ks. Gal & Weiss-Gal 2017).

Selittävinä tekijöinä käytämme opiskelijoiden *opintoihin, ideologiaan, kokemukseen* sekä *demografisiin tekijöihin* liittyviä muuttujia. *Opintoja* tarkastelemme opintojen vaiheen (perus-, aine- ja syventävät opinnot) sekä aiemman koulutustaustan (sosionomi, muu korkeakoulututkinto tai ei korkeakoulututkintoa) avulla. Poliittista *ideologiaa* kuvaamme aikaisemman asennetutkimuksen mukaisesti (esim. Blomberg ym. 2015) puoluevalinnalla (SDP, vasemmistoliitto, vihreät, kokoomus ja keskusta sekä muut), jota selvitettiin aineistossa kysymällä ”Mitä puoluetta äänestit viimekertaisissa (2019) edus-

kuntavaaleissa?”. Vaikka perussuomalaiset puolueena pärjäsi vuoden 2019 eduskuntavaaleissa hyvin, vain kolme prosenttia opiskelijoista äänesti kyseistä puoluetta. Täten perussuomalaisia äänestäneet on sisällytetty luokkaan ”muut”. Opiskelijoiden näkemyksiä köyhyyden taustasyistä mittaamme aineistossa väittämällä ”Maassamme elää ihmisiä köyhyydessä, koska yhteiskunnassamme on suuria epäoikeudenmukaisuuksia”, jonka vastausvaihtoehdot luokittelimme dikotomisesti ”samaa mieltä” (täysin samaa mieltä ja samaa mieltä) sekä ”muu” (ei samaa eikä eri mieltä, eri mieltä ja täysin eri mieltä). Muuttuja mittaa opiskelijan osin ideologista näkemystä köyhyyden taustalla vaikuttavista rakenteellisista syistä ja yhteiskunnallista syytöstä (*social blame*) koskien köyhyyttä (esim. Van Oorschot & Halman 2000). Väittämän heikkous on kuitenkin se, että osa vastaajista on voinut tulkita sen tarkoittavan vaatimusta ottaa kantaa epäoikeudenmukaisuuksien suuruuteen eikä niinkään rakenteisiin köyhyyden taustalla. *Kokemukseen* liittyviä tekijöitä mittaamme opiskelijoiden omakohtaisilla köyhyydenkokemuksilla (kokenut köyhyyttä usein, silloin tällöin tai harvoin/ei koskaan) ja sosiaalityön työkokemuksen (0–2kk, 3–12kk, =/>13kk) pituudella. Lisäksi tarkastelemme *demografisista* tekijöistä sukupuolen yhteyttä opiskelijoiden näkemyksiin. Sukupuolen osalta kyselyssä vastausvaihtoehtoina olivat nainen, mies, muu ja en halua kertoa. Vastausprosentit vaihtoehtoihin muu” ja ”en halua kertoa” jäivät hyvin pieniksi (alle 2 prosenttia vastaajista), joten ne on suljettu pois analyyseistä. Aineiston jakautuminen selittävien muuttujien mukaan on raportoitu taulukossa 1.

Taulukko 1. Aineiston kuvaus %, N = 608

	%	N
Sosiaalityön opintoja edeltänyt tutkinto		
Sosionomi	21	126
Muu korkeakoulututkinto	24	142
Ei korkeakoulututkintoa	55	328
Opintojen vaihe		
Sosiaalityön perusopinnot	13	78
Sosiaalityön aineopinnot	27	160
Sosiaalityön syventävät opinnot	60	365
Puoluekanta		
SDP	12	72
Vasemmistoliitto	22	133
Vihreät	35	211
Muut	22	133
Kokoomus ja Keskusta	10	59
Köyhyyden rakenteelliset syyt		
Samaa mieltä	76	464
Ei samaa eikä eri mieltä	13	77
Eri mieltä	11	66
Kokenut köyhyyttä omakohtaisesti		
Usein	12	71
Silloin tällöin	36	216
Harvoin tai en koskaan	53	321
Sosiaalityön työkokemus		
0–2 kk (335)	56	340
3–12 kk (119)	20	119
> 13 kk (144)	24	144
Sukupuoli		
Mies	8	49
Nainen	92	547

Analyysimenetelminä käytämme ristiintaulukointia sekä binääristä logistista regressioanalyysiä. Binäärisellä logistisella regressioanalyysillä on mahdollista tarkastella muuttujien välisiä yhteyksiä ja se sopii hyödynnettäväksi tutkimuksessa, jossa vastemuuttuja on dikotominen (Hosmer & Lemeshow 2000; Tähtinen ym. 2020).

TULOKSET

Raportoimme logistisen regressioanalyysin tulokset, vetosuhteet (odds ratio), tilastolliset merkitsevyydet ja keskivirheet taulukossa 2. Tilastollisen merkitsevyyden rajana käytämme viiden prosentin riskitasoa. Taulukossa on esillä myös prosentuaaliset osuudet selittävien tekijöiden mukaan, mutta emme raportoi niitä tekstissä.

Sosiaalityön opiskelijoista valtaosa näkee yhteiskunnallisen vaikuttamisen tärkeäksi osaksi sosiaalityöntekijän tehtävää (taulukko 2). Kuitenkin opiskelijoista vain joka kolmas on kiinnostunut sosiaalityöntekijänä enemmän yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta kuin yksilökohtaisesta asiakastyöstä. Kolmasosa opiskelijoista kokee olevan liikaa vaadittu, että sosiaalityöntekijä tekisi yhteiskunnallista vaikuttamistyötä yksilökohtaisen asiakastyön lisäksi. Opiskelijoista valtaosa uskoo, että voi sosiaalityöntekijänä vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin.

Opiskelijoiden *aiempi koulutustausta* on yhteydessä heidän sitoutumiseensa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opiskelijat, joilla ei ole aikaisempaa korkeakoulututkintoa, suhtautuvat kriittisemmin yhteiskunnallisen vai-

kuttamisen tärkeyteen sosiaalityöntekijän tehtävässä kuin sosionomitutkinnon suorittaneet ($p < 0,05$). Sen sijaan opiskelijat, joilla on joku muu korkeakoulututkinto, eivät eroa näkemyksissään sosionomeista.

Opintojen vaihe on keskeinen tekijä suhteessa opiskelijoiden sitoutumiseen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sosiaalityöntekijänä. Syventäviä ($p < 0,01$) ja aineopintoja ($p < 0,05$) suorittavat opiskelijat kokevat perusopintoja suorittavia opiskelijoita useammin liikaa vaadituksi, että sosiaalityöntekijä tekisi yhteiskunnallista vaikuttamistyötä vielä yksilökohtaisen asiakastyön lisäksi. Opintojen vaihe on tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä myös opiskelijoiden näkemykseen siitä, onko yhteiskunnallinen vaikuttaminen tärkeä osa sosiaalityöntekijän tehtävää. Syventäviä opintoja suorittavat suhtautuvat väitteeseen kriittisemmin kuin perusopinnot suorittavat ($p < 0,01$).

Sosiaalityön työkokemus kytkeytyy sitoutumiseen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja on tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä näkemykseen, että yhteiskunnallisen vaikuttamisen toteuttaminen sosiaalityöntekijänä yksilökohtaisen asiakastyön lisäksi on liikaa vaadittu. Eniten sosiaalityön työkokemusta omaavat ovat useammin samaa mieltä väitteen kanssa kuin vähän alan töitä tehneet ($p < 0,01$).

Puoluevalinta on yhteydessä opiskelijoiden motivaatioon koskien yhteiskunnallista vaikuttamista. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen kiinnostaa vasemmistoliiton ($p < 0,01$) ja vihreiden ($p < 0,05$) kannattajia enemmän kuin SDP:tä äänestäneitä. Vasemmistoliittoa

Taulukko 2. Selittävien muuttujien yhteydet sosiaalityön opiskelijoiden näkemyksiin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta.

	Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on tärkeä osa sosiaalityöntekijän tehtävää (sitoutuminen)		Minua kiinnostaa enemmän yhteiskunnallinen vaikuttamistyö kuin yksilökohtainen asiastyö (motivaatio)		On liikaa vaadittu, että sosiaalityöntekijä tekisi yhteiskunnallista vaikuttamistyötä vielä yksilökohtaisen asiastyön lisäksi (sitoutuminen)		Uskon, että voin sosiaalityöntekijänä vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin (pystyvyys)	
	% (n)	OR p-arvo (SE)	% (n)	OR p-arvo (SE)	% (n)	OR p-arvo (SE)	% (n)	OR p-arvo (SE)
Kaikki	80 (487)		34 (205)		32 (191)		77 (466)	
Aiempi tutkinto								
Sosionomi	82 (103)	1	30 (38)	1	33 (41)	1	75 (94)	1
Muu korkeakoulututkinto	81 (115)	0,75 (0,34)	44 (63)	1,54 (0,27)	32 (46)	1,13 (0,28)	80 (114)	1,40 (0,32)
Ei korkeakoulututkintoa	79 (258)	0,45*(0,31)	30 (99)	0,87 (0,26)	32 (103)	1,53 (0,26)	76 (249)	0,99 (0,28)
Opintojen vaihe								
Sosiaalityön perusopinnot	86 (66)	1	23 (18)	1	14 (11)	1	81 (62)	1
Sosiaalityön aineopinnot	87 (138)	0,79 (0,42)	32 (51)	1,55 (0,34)	25 (40)	2,45*(0,40)	76 (121)	0,59 (0,38)
Sosiaalityön syventävät opinnot	76 (278)	0,33***(0,42)	37 (133)	1,69 (0,35)	38 (138)	3,61***(0,40)	76 (278)	0,56 (0,40)
Puoluekanta								
SDP	75 (53)	1	21 (15)	1	37 (26)	1	66 (47)	1
Vasemmistoliitto	88 (117)	1,65 (0,41)	45 (60)	2,73***(0,36)	29 (39)	0,91 (0,34)	83 (110)	2,52*(0,38)
Vihreät	81 (171)	1,24 (0,35)	34 (72)	2,01*(0,34)	31 (66)	0,97 (0,31)	79 (167)	1,59 (0,32)
Muut	76 (100)	0,87 (0,37)	30 (39)	1,40 (0,37)	32 (42)	1,07 (0,33)	74 (98)	1,37 (0,34)
Kokoomus ja Keskusta	78 (46)	1,13 (0,4)	32 (19)	1,55 (0,42)	31 (18)	0,80 (0,40)	75 (44)	1,53 (0,41)
Köyhyyden rakenteelliset syyt								
Samaa mieltä	84 (391)	1	34 (158)	1	30 (138)	1	79 (367)	1
Muut	67 (96)	0,37***(0,24)	33 (47)	1,35 (0,23)	37 (53)	1,64*(0,22)	69 (99)	0,56*(0,24)
Omakohmainen köyhyykokemus								
Usein	90 (64)	1	49 (35)	1	30 (21)	1	82 (58)	1
Silloin tällöin	78 (167)	0,36*(0,45)	35 (75)	0,65 (0,30)	34 (73)	1,18 (0,32)	73 (157)	0,57 (0,38)
Harvoin tai en koskaan	80 (256)	0,46 (0,45)	30 (95)	0,50*(0,29)	30 (97)	1,05 (0,31)	78 (251)	0,90 (0,37)
Sosiaalityön työkokemus								
0–2 kk (335)	83 (282)	1	31 (103)	1	24 (82)	1	77 (261)	1
3–12 kk (119)	78 (93)	1,13 (0,33)	43 (51)	1,49 (0,28)	39 (46)	1,52 (0,28)	76 (90)	1,07 (0,32)
=/ > 13 kk (144)	74 (107)	0,75 (0,30)	34 (49)	0,97 (0,27)	44 (63)	1,87***(0,26)	77 (111)	1,03 (0,30)
Sukupuoli								
Mies	73 (35)	1	48 (23)	1	29 (14)	1	60 (21)	1
Nainen	81 (440)	2,12*(0,37)	32 (176)	0,43*(0,33)	32 (174)	0,97 (0,36)	79 (431)	3,01***(0,34)
Nägelkerke %		13		9		9		8
N		576		576		576		576

*p < 0,05 **p < 0,01 ***p < 0,001

äänestäneet uskovat SDP:tä äänestäneitä useammin, että voivat sosiaalityöntekijöinä vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin ($p < 0,05$). Kriittisimmin sosiaalityöntekijöiden rooliin yhteiskunnallisina vaikuttajina suhtautuvat SDP:n kannattajat. Kokoomusta ja keskustaa äänestäneet sijoittuvat näkemyksissään SDP:tä ja vasemmistoliittoa äänestäneiden väliin.

Opiskelijoiden näkemykset siitä, onko *köyhyys yhteiskunnassamme rakenteiden tuottamaa*, kytkeytyvät sitoutumiseen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opiskelijat, jotka kokevat, että yhteiskunnalliset epäoikeudenmukaisuudet ovat keskeinen tekijä köyhyyden tuottajana, ovat sitoutuneempia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kuin muut. He kokevat myös muita opiskelijoita useammin yhteiskunnallisen vaikuttamisen tärkeäksi osaksi sosiaalityöntekijän tehtävää ($p < 0,001$). Lisäksi rakenteellisen selitysmallin kannalla olevat ovat harvemmin sitä mieltä, että yhteiskunnallinen vaikuttaminen olisi sosiaalityöntekijältä liikaa vaadittu ($p < 0,05$).

Opiskelijoiden *omakohtainen köyhyyskokemus* on yhteydessä opiskelijoiden motivaatioon koskien yhteiskunnallista vaikuttamista. Opiskelijat, jotka kertovat kokeneensa usein köyhyyttä, ovat kiinnostuneempia yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta kuin he, jotka ovat kokeneet köyhyyttä harvoin tai eivät koskaan ($p < 0,05$).

Sukupuoli jakaa opiskelijoiden näkemyksiä pystyvyydestään vaikuttaa sosiaalityöntekijänä yhteiskunnallisiin asioihin ($p < 0,01$). Naiset uskovat useammin voivansa vaikuttaa sosiaalityöntekijänä yhteiskunnallisiin asioihin kuin

miehet. Toisaalta miehet ovat naisia motivoituneempia yhteiskunnalliseen vaikuttamistyöhön yksilökohtaisen asiakastyön sijaan ($p < 0,05$). Naiset taas näkevät miehiä useammin yhteiskunnallisen vaikuttamisen olevan tärkeä osa sosiaalityöntekijän tehtävää ($p < 0,05$).

JOHTOPÄÄTÖKSET

Tarkastelimme artikkelissa sosiaalityön opiskelijoiden näkemyksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta sosiaalityöntekijänä keskittyen vaikuttamiseen motivaation, sitoutumisen ja pystyvyyden kautta (ks. Gal & Weiss-Gal 2017). Ulkomaisen tutkimuksen mukaan sosiaalityön opiskelijoiden kiinnostus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on vähäisempää kuin mitä yhä monimutkaisemmat sosiaalityön toimintaympäristöt vaativat (Reisch 2016; Hill ym. 2017). Tulostemme perusteella opiskelijoiden enemmistö näki yhteiskunnallisen vaikuttamisen merkityksellisenä osana sosiaalityöntekijän tehtävää. Suurin osa opiskelijoista uskoi voivansa vaikuttaa sosiaalityöntekijänä yhteiskunnallisiin asioihin. Valtaosa opiskelijoista oli kuitenkin kiinnostuneempi tulevassa työssään yksilökohtaisesta asiakastyöstä kuin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Vähemmistö opiskelijoista koki liikaa vaadituksi, että sosiaalityöntekijä toteuttaisi yhteiskunnallista vaikuttamista asiakastyön lisäksi. Opiskelijat siis osoittivat sitoutumista ja pystyvyyden kokemusta koskien yhteiskunnallista vaikuttamista sosiaalityöntekijänä, mutta he olivat motivoituneempia toteuttamaan yksilökohtaista asiakastyötä kuin vaikuttamista (ks. myös Gal & Weiss-Gal 2017).

Aikaisemman tutkimuksen mukaan sosiaalityön opiskelijoiden motivaatio yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on hyvin laajaa Suomessa (Kallio ym. 2023), mutta tulostemme mukaan se on selvästi rajatumpaa, jos kyselyn asenneväittämään asetetaan vertailukohteeksi motivaatio toteuttaa yksilökohtaista asiakastyötä. Tulevaisuuden sosiaalityöntekijät ovat siis lähtökohdaisesti motivoituneempia yksilökohtaiseen asiakastyöhön kuin yhteiskunnalliseen vaikuttamistyöhön. Tähän vaikuttaa mahdollisesti se, ettei yhteiskunnallisen vaikuttamisen tehtävää ja asemaa osana sosiaalityöntekijän työnkuvaa tunneta riittävästi. Tähän liittyen koulutustaustan heikko yhteys opiskelijoiden yhteiskunnallisen vaikuttamisen motivaatioon, sitoutumiseen ja pystyvyyteen on osin yllättävä. Vaikka yhtenä sosionomitutkinnon kompetenssina on “kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen”, sosionomitutkinnon omaavien opiskelijoiden näkemykset eivät juuri poikenneet muista opiskelijoista.

Opintojen vaihe sen sijaan oli yhteydessä siihen, kuinka sitoutuneita opiskelijat ovat yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Pidemmälle opinnoissaan edenneet opiskelijat olivat vähemmän sitoutuneita yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kuin vasta sosiaalityön perusopintoja suorittavat. Tämä on huolestuttavaa, sillä opiskelijoiden orientoitumisen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tulisi vahvistua opintojen edetessä ja asiantuntijuuden kehittyessä. Voidaanakin kysyä, tarjoaako sosiaalityön koulutus opiskelijoille oikea-aikaisesti ja tarkoituksenmukaisin keinoin riittäviä valmiuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Tuloksemme haastavat sosiaa-

lityön koulutusta kehittymään niin, että opiskelijat tunnistavat nykyistä paremmin mahdollisuuksia sekä hallitsevat keinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Merkityksellistä on, että opiskelijat tunnistavat sidoksen yksilökohtaisesta asiakastyöstä kertyvän tiedon ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen välillä. Suomessa sosiaalityön oppiaineen on havaittu pyrkivän vahvistamaan identiteettiään suhteessa sosiaalipolitiikan oppiaineeseen ja tämän selittävän osin sosiaalityön opiskelijoiden rajoittunutta kiinnostusta rakenteellisiin kysymyksiin (Blomberg & Kroll 2017). Tulisiko oppiaineiden välistä yhteistyötä vahvistaa, jotta sosiaalityön opiskelijat ymmärtäisivät paremmin sosiaalityön roolin ja asiantuntijuuden sosiaalipoliittisiin kysymyksiin vaikuttamisessa?

Tulostemme mukaan sosiaalityön työkokemus on yhteydessä siihen, koettiin-ko yhteiskunnallisen vaikuttamistyön toteuttaminen asiakastyön ohella liikaa vaadituksi. Toimintaympäristöllä on merkittävä vaikutus sosiaalityöntekijöiden mahdollisuuksiin toteuttaa yhteiskunnallista vaikuttamista (Gal & Weiss-Gal 2022) ja oletamme opiskelijoiden opintojen edetessä kasvavan kriittisyyden liittyvän käytännön työkokemuksen lisääntymiseen. Sosiaalityön käytännössä vallitseva sosiaalityöntekijävaje ja resurssiniukkuus vahvistavat sosiaalityöntekijöiden orientoitumista yksilökohtaiseen asiakastyöhön (Hirvonen ym. 2021). Jo aiemmin on paikannettu tarve koulutuksen ja työelämän väliselle kehittämis-yhteistyölle rakenteellisen sosiaalityön osaamisen ja toteuttamismahdollisuuksien vahvistamiseksi (Kairala ym. 2012; Kivipelto 2021; Hirvonen ym. 2022) ja tuloksemme tukevat tätä havaintoa.

Opiskelijat, jotka kokivat yhteiskunnalliset rakenteet köyhyyttä tuottavina, olivat hyvin sitoutuneita vaikuttamiseen. Aiemman tutkimuksen (Weiss 2003) tavoin heidän motivaationsa toteuttaa yhteiskunnallista vaikuttamista ei kuitenkaan poikkea muista opiskelijoista. Sen sijaan omakohtaisia köyhyyskokemuksia omaavilla opiskelijoilla oli vahvin motivaatio yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Kuten aiemmin totesimme, australialaistutkimukset ovat paikantaneet sosiaalityön opiskelijoiden omakohtaisten köyhyyskokemusten vahvistavan opiskelijoiden vuorovaikutus- ja kohtaamistaitoja (Gair 2013; Gair & Baglow 2018). Tuloksemme antavat viitteitä, että sosiaalityön opiskelijoiden omilla elämäkokemuksilla ja -tilanteilla on yhteys myös näkemyksiin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Kansainvälisen tutkimuksen mukaan motivaatio yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on vahvinta niiden sosiaalityön opiskelijoiden ja ammattilaisten keskuudessa, jotka kuuluvat etnisen taustansa tai seksuaalisen suuntautumisen vuoksi vähemmistöryhmään (Mizrahi & Dodd 2013; Nouman ym. 2020). Yhteiskunnallinen vaikuttaminen sosiaalityöntekijänä edellyttää koulutuksen tuottamaa asiantuntijuutta, mutta kokemuksellinen ymmärrys voi vahvistaa motivaatiota sosiaaliseen asianajoon. Suomalaisessa kontekstissa demografisten tekijöiden ja omakohtaisten kokemusten yhteyttä sosiaalityön opiskelijoiden näkemyksiin olisi syytä tutkia lisää.

Sosiaalityön ammatillisuuden ydintä ovat vastuunotto yhteiskunnallisista asioista sekä kyky työskennellä sosiaalityön arvoja edistävästi (Netting ym. 2008). Nämä taidot luovat perustan so-

siaalityöntekijän ammatti-identiteetille ja sen myötä yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle. Tuloksemme haastavat sosiaalityön koulutusta vahvistamaan opiskelijoiden sitoutumista ja motivaatiota yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Rakenteellisen sosiaalityön opetus tulisi käynnistää jo perusopintovaiheessa ja kulkea läpileikkaavana teemana halki opintojen. Tätä tarvetta alleviivaa tulos, jonka mukaan opintojen edetessä kriittisyys yhteiskunnallista vaikuttamista kohtaan lisääntyy. Opiskelijoiden yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkemyksiin voidaan tutkitusti vaikuttaa sosiaalityön käytäntösuhteisiin sidoksissa olevalla ja projektiluonteisella yhteiskunnallisen vaikuttamisen opetuksella (Sherraden ym. 2015; Goerdts ym. 2019; Witt ym. 2020). Jatkossa voisi olla hyödyllistä tutkia yhteiskunnallisen vaikuttamisen asemaa sosiaalityön opetussuunnitelmissa ja niiden painopisteissä. Lisäksi on syytä kriittisesti tarkastella, mahdollistavatko sosiaalityön toimintaympäristöt aidosti yhteiskunnallisen vaikuttamisen toteuttamisen osana sosiaalityöntekijän tehtävää.

KIRJALLISUUS

- Blekesaune, Morten (2007) Economic conditions and public attitudes to welfare policies. *European Sociological Review* 23 (3), 393–403. <https://doi.org/10.1093/esr/jcm012>
- Blomberg, Helena & Kroll, Christian & Kallio, Johanna & Erola, Jani (2013) Social workers' perceptions of the causes of poverty in the Nordic countries, *Journal of European Social Policy* 23 (1), 68–82. <https://doi.org/10.1177/0958928712456575>
- Blomberg, Helena & Kallio, Johanna & Kroll, Christian & Niemelä, Mikko (2015) What explains frontline workers'

- views on poverty? A comparison of three types of welfare sector institutions. *International Journal of Social Welfare* 24 (4), 324–334. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12144>
- Blomberg, Helena & Kroll, Christian (2017) Social work academia and policy in Finland. *Teoksessa John, Gal & Idit, Weiss-Gal (toim.) Where academia and policy meet. A cross-national perspective on the involvement of social work academics in social policy.* Bristol: Bristol University Press, 59–76. <https://doi.org/10.56687/9781447320210-007>
- Blomberg, Helena & Kroll, Christian & Linnanvirta, Suvi (2019) Akateemiset opettajat ja käytäntöpolitiikka. *Teoksessa Anneli Pohjola, Tarja Kempainen, Asta Niskala & Nina Peronius (toim.) Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö.* Tampere: Vastapaino, 109–139.
- Burghardt, Steve (2013) *Macro practice in social work for the 21st century.* 2. painos. Thousand Oaks, CA: Sage. <https://doi.org/10.4135/9781506374505>
- Fargion, Silvia (2018) Social work promoting participation: reflections on policy practice in Italy. *European Journal of Social Work* 21(4), 559–571. <https://doi.org/10.1080/13691457.2017.1320528>
- Freund, Anat & Blit-Cohen, Edith & Cohen, Ayala & Dehan, Nicole (2013) Professional commitment in novice social work students: socio-demographic characteristics, motives and perceptions of the profession. *Social Work Education* 32 (7), 867–887. <https://doi.org/10.1080/02615479.2012.717920>
- Gair, Susan (2013) Inducing empathy: pondering students' (in)ability to empathize with an aboriginal man's lament and what might be done about it. *Journal of Social Work Education* 49 (1), 136–149. <https://doi.org/10.1080/10437797.2013.755399>
- Gair, Susan & Baglow, Len (2018) Australian social work students balancing study, work, and field placement: seeing it like it is. *Australian Social Work* 71 (1), 46–57. <https://doi.org/10.1080/0312407X.2017.1377741>
- Gal, John & Weiss-Gal, Idit (2013) Policy practice in social work: an introduction. *Teoksessa John Gal & Idit Weiss-Gal (toim.) Social workers affecting social policy: an international perspective.* Bristol: Bristol University Press, 1–16. <https://doi.org/10.1332/policypress/9781847429735.003.0001>
- Gal, John, & Weiss-Gal, Idit (toim.) (2017) *Where academia and policy meet: a cross-national perspective on the involvement of social work academics in social policy.* Bristol: Policy Press. <https://doi.org/10.1332/policypress/9781447320197.001.0001>
- Gal, John & Weiss-Gal, Idit (toim.) (2022) *When social workers impact policy and don't just implement it. A framework for understanding policy engagement.* Bristol: Bristol University Press. <https://doi.org/10.1332/policypress/9781447364757.001.0001>
- Gewirtz-Meydan, Ateret & Even-Zohar, Ahuva (2018) Retraining programmes in social work: career considerations, factors influencing the decision to study social work and professional preferences among students. *European Journal of Social Work* 21 (4), 585–601. <https://doi.org/10.1080/13691457.2017.1320524>
- Goerd, Lynn & Blaaid, Brooke & Elswick, Susan & Johnson, David & Delavega, Elena & Kindle, Peter & Granruth, Laura (2019) Teaching characteristics and student satisfaction: impact on social work students' interest in policy. *Journal of Social Work Education* 55 (4), 767–776. <https://doi.org/10.1080/10437797.2019.1611512>
- Guidi, Riccardo (2020) Social justice, first? The policy action of South European social workers' professional organisations in the shadow of austerity. *European Journal of Social Work* 23(6), 1044–1056. <https://doi.org/10.1080/13691457.2020.1816918>
- Hanssen, Jorid & Lyngstad, Rolv & Hutchinson, Gunn & Sandvin, Johans (2015) What happens to the social in social work? *Nordic Social Work Research* 5 (1), 1–12. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2015.1060895>
- Hill, Katherine & Toft, Jessica & Garrett, Kendra & Ferguson, Saraf & Kuechler, Carol (2016) Assessing clinical MSW students' attitudes, attributions, and responses to poverty. *Journal of Poverty* 20

- (4), 396–416. <https://doi.org/10.1080/10875549.2015.1105345>
- Hill, Katherine & Erickson, Christina & Donaldson, Linda & Fogel, Sondra & Ferguson, Sarah (2017) Perceptions of macro social work education: an exploratory study of educators and practitioners. *Advances in Social Work*, 18 (2), 522–542. <https://doi.org/10.18060/21455>
- Hirvonen, Johanna & Kilpeläinen, Virpi & Piironen, Keijo & Surakka, Anne & Tantt, Satu Marja & Tuikka, Anne (2021) Tiedolla vaikuttamisen mahdollisuudesta toteutukseen. Rakenteellisen sosiaalityön osaamiskartoitus. Xamk kehittää, 137. Mikkelin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.
- Hirvonen, Johanna & Surakka, Anne & Tantt, Satu Marja & Väisälä, Iiro (2022) Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen nykytilanne ja vahvistamistarpeet. Teoksessa: Eeva Liukko, Heidi Muurinen, Tuomo Kokkonen & Ville Santalahti (toim.) *Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen raportti 1/2022*. Helsinki: THL, 67–73.
- Hodge, David (2003) Value differences between social workers and members of the working and middle classes. *Social Work* 48 (1), 107–119. <https://doi.org/10.1093/sw/48.1.107>
- Hosmer, David & Lemeshow, Stanley (2000) *Applied logistic regression*. New York: A Wiley-Interscience Publication. <https://doi.org/10.1002/0471722146>
- Hylton, Mary (2015) Civic engagement and civic literacy among social work students: where do we stand? *Journal of Policy Practice* 14 (3–4), 292–307. <https://doi.org/10.1080/15588742.2015.1004396>
- Jansson, Bruce (2014) *Becoming an effective policy advocate: From policy practice to social justice*. 7. painos. Belmont, CA: Thomson Brooks/Cole.
- Juhila, Kirsi (2009) Sosiaalityön selontekovelvollisuus. *Janus* 17 (4), 296–312.
- Kairala, Maarit & Lähteinen, Sanna & Tiitinen, Laura (2012) Rakenteellisen sosiaalityön osaaminen sosiaalityön opetuksen käytäntöyhteydessä. Teoksessa Noora Tuohino, Anneli Pohjola & Mari Suonio (toim.) *Sosiaalityön käytännönopetus liikkeessä*. Rovaniemi: Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet, 36–56.
- Kallio, Johanna & Blomberg, Helena & Kroll, Christian (2013) Social workers' attitudes towards the unemployed in the Nordic countries. *International Journal of Social Welfare* 22 (1), 219–29. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2012.00891.x>
- Kallio, Johanna & Blomberg, Helena & Kroll, Christian (2021) Miksi minusta tulee sosiaalityöntekijä? Tutkimus sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammattinvalintamotiiveista Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 86 (5–6), 497–508.
- Kallio, Johanna & Lahtinen, Hannu & Wass Hanna (2020) A tale of two professions in election: party choice among diaconal and social workers. *Diaconia* 11 (11), 5–32. <https://doi.org/10.13109/diac.2020.11.1.5>
- Kallio, Johanna & Jaakola, Anne-Mari & Blomberg, Helena & Kroll, Christian (2023) Wind of change. Social work students' policy engagement and career preferences in Finland. *Social Work Education*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/02615479.2023.2201262>
- Kananoja, Aulikki & Karjalainen, Pekka (2017) Hyvinvoinnin edistäminen ja yhteisötyö sosiaalipolitiikan uusissa rakenteissa. Teoksessa Aulikki Kananoja, Martti Lähteinen & Pirjo Marjamäki (toim.) *Sosiaalityön käsikirja*. Helsinki: Tietosanomama Oy, 156–170.
- Kannasoja, Sirpa & Ruonakangas, Santra & Närhi & Kati & Rantamäki, Niina & Kokkonen, Tuomo (2022) Sosiaalityöntekijät rakenteellisen sosiaalityön toteuttajina. Teoksessa Eeva Liukko, Heidi Muurinen, Tuomo Kokkonen & Ville Santalahti (toim.) *Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen raportti 1/2022*. Helsinki: THL, 39–50.
- Kestilä, Laura & Karvonen, Sakari & Jauhainen, Signe & Mikkola, Hennamari (toim.) (2023) *Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2023: tavoitteena sosiaalisesti kestävä Suomi*. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Työpäperi 14/2023. Helsinki: THL.
- Keva (2023) *Kuntasektorin työvoimaennuste Keva/Aula Research*. www.keva.fi

- Luettu 11.5.2023.
- Kindler, Tobias & Kulke, Dieter (2022) Politicized social work future — a quantitative study comparing social work students' voluntary political participation in Austria, Germany, and Switzerland. *Journal of Policy Practice and Research* 3, 289–301. <https://doi.org/10.1007/s42972-022-00057-2>
- Kirjavainen, Marjaana & Hietala, Outi (2019) Kokemusasiantuntijuus asiakkaiden osallisuuden vahvistajana yhteisvastaanotolla. Teoksessa Anneli Pohjola, Tarja Kempainen, Asta Niskala & Nina Peronius (toim.) *Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö*. Tampere: Vastapaino, 227–251.
- Kivipelto, Minna (2021) Rakenteellisen sosiaalityön katsaus. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Työpaperi 16/2021. Helsinki: THL.
- Londén, Pia & Typpö, Linda & Eronen, Anne & Peltosalmi, Juha & Haikari, Janne (2023) *Sosiaalibarometri 2023*. Helsinki: SOSTE.
- Lähteinen, Sanna & Raitakari, Suvi & Hänninen, Kaija & Kaittila, Anniina & Kekoni, Taru & Krok, Suvi & Skaffari, Pia (2017) Sosiaalityön koulutuksen tuottama osaaminen. SOSNET julkaisuja 7. Rovaniemi: Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet.
- Mizrahi, Terry & Dodd, Sarah-Jane (2013) MSW students' perspectives on social work goals and social activism before and after completing graduate education. *Journal of Social Work Education* 49 (4), 580–600. <https://doi.org/10.1080/10437797.2013.812504>
- Moreau, Maurice (1979) A structural approach to social work practice. *Canadian Journal of Social Work Education* 5 (1), 78–94.
- Mullaly, Bob & Dupré, Marilyn (2019) *The new structural social work. Ideology, theory and practice*. 4.painos. Ontario: Oxford University Press.
- Mänttari-van der Kuip, Maija (2013) Julkinen sosiaalityö markkinoistumisen armoilla. *Yhteiskuntapolitiikka* 78 (1), 5–19.
- Mänttari-van der Kuip, Maija (2022) Palvelujärjestelmään liittyvät rakenteelliset haasteet ja työntekijöiden toimintamahdollisuudet julkisen sektorin lastensuojelutyössä. *Janus* 30 (1), 21–43. <https://doi.org/10.30668/janus.107864>
- Netting, Ellen & Kettner, Peter & McMurry, Steven (2008) *Social work macro practice*. Boston: Pearson education.
- Niemelä, Mikko (2010) Kelan etuuskäsitteijöiden näkemykset köyhyyden syistä. *Janus* 18 (4), 337–354.
- Nouman, Hani & Levin, Lia & Lavee, Einat (2020) Working through barriers: shaping social workers' engagement in policy practice. *British Journal of Social Work* 50 (4), 1107–1125. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcz084>
- Närhi, Kati & Rantamäki, Niina & Kannasoja, Sirpa & Kokkonen, Tuomo & Ruonakangas, Santra (2023) Ehdotus monitoimijaisen rakenteellisen sosiaalityön toimintamallista ja sen reunaehdoista. Teoksessa Kati Närhi, Sirpa Kannasoja, Tuomo Kokkonen, Niina Rantamäki & Santra Ruonakangas (toim.) *Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa*. Jyväskylä: SoPhi, 285–305.
- Payne, Malcolm (2006) *What is professional social work?* 2.painos. Lontoo: Policy press. <https://doi.org/10.56687/9781447342489>
- Piironen, Keijo (2022) Rakenteellinen sosiaalityö muutosvoimana. Teoksessa Eeva Liukko, Heidi Muurinen, Tuomo Kokkonen & Ville Santalahti (toim.) *Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos; raportti 1/2022*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 31–37.
- Pohjola, Anneli (2012) Tutkimukseen perustuva vaikuttavuus. Teoksessa Anneli Pohjola, Tarja Kempainen & Sanna Väyrynen (toim.) *Sosiaalityön vaikuttavuus*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 19–42.
- Pohjola, Anneli (2014) Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Anneli Pohjola, Merja Laitinen & Marjaana Seppänen (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014*. Helsinki: UNIpress, 16–36.
- Pohjola, Anneli (2019) Sosiaalityö yhteiskunnassa ja yhteiskunta sosiaalityössä. Teoksessa Anneli Pohjola, Tarja Kempainen, Asta Niskala & Nina Peronius (toim.) *Yhteiskunnallisen asemansa otta-*

- va sosiaalityö. Tampere: Vastapaino, 323–341.
- Reisch, Michael (2016) Why macro practice matters. *Journal of Social Work Education* 52 (3), 258–268. <https://doi.org/10.1080/10437797.2016.1174652>
- Ritter, Jessica (2007) Evaluating the political participation of licensed social workers in the new millennium. *Journal of Policy Practice* 6 (4), 61–78. https://doi.org/10.1300/J508v06n04_05
- Rome, Sunny & Hoehstetter, Susan (2010) Social work and civic engagement: the political participation of professional social workers. *Journal of Sociology and Social Welfare* 37 (3), 107–130. <https://doi.org/10.15453/0191-5096.3541>
- Ruskoaho, Juho (2024) Hyvinvointialueilla on pahin pula lääkäreistä ja sosiaalityöntekijöistä. *KT-lehti*, 2/2024. <https://www.ktlehti.fi/2024/2/pahin-pula-on-laakareista-ja-sosiaalityontekijoista> Luettu 16.8.2024.
- Salo, Paula & Rantonen, Otso & Aalto, Ville & Oksanen, Tuula & Vahtera, Jussi & Junnonen, Sanna-Riitta & Baldschun, Andreas & Väisänen, Raija & Mönkkönen, Kaarina & Hämäläinen, Juha (2016) Sosiaalityöntekijöiden hyvinvointi. Sosiaalityön kuormittavuus, voimavarat ja sosiaalityöntekijöiden mielenterveys. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Saxena, Ankur & Chandrapal, Shena (2021) Social work and policy practice: understanding the role of social worker. *British Journal of Social Work* 52 (3), 1632–1642. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab073>
- Sherraden, Margaret & Guo, Baorong, & Umbertino, Christine (2015) Solving current social challenges: Engaging undergraduates in Policy practice. *Journal of Policy Practice* 14, 308–332. <https://doi.org/10.1080/15588742.2014.956972>
- Sirkka, Katriina (2014) Sosiaalityön rakenteellinen asiantuntijuus. Teoksessa Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014*. Helsinki: UNIPress, 118–135.
- Sosiaalihuoltolaki 710/1982
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Sosiaalityön koulutuskomitean mietintö (1972) *Komiteanmietintö 1972: A7*. Helsinki.
- Talentia (2024) *Talentia – työolobarometri 2024*. Helsinki: Talentia.
- Tiitinen, Laura (2019) *Kamppailu sananvapaudesta: Sosiaalialan ammattilaisen toiminta ja valtasuhteet mediavaikuttamisen kentällä*. Akateeminen väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Thorén, Katarina & Salonen, Tapio (2013) Social workers affecting social policy in Sweden. Teoksessa John Gal & Idit Weiss-Gal (toim.) *Social workers affecting social policy: an international perspective*. Policy Press: Bristol. <https://doi.org/10.1332/policypress/9781847429735.003.0008>
- Tähtinen, Juhani & Laakkonen, Eero & Broberg, Mari (2020) Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteen laitoksen julkaisuja C:22.
- Van Oorschot, Wim & Halman, Loek (2000) Blame or fate, individual or social? *European Societies* 2 (1), 1–28. <https://doi.org/10.1080/146166900360701>
- Weiss, Idit (2003) Social work students and social change: on the link between views on poverty, social work goals and policy practice. *International Journal of Social Welfare* 12 (1), 132–141. <https://doi.org/10.1111/1468-2397.00251>
- Weiss, Idit (2006) Modes of practice and the dual mission of social work. *Journal of Social Service Research* 32 (3), 135–151. https://doi.org/10.1300/J079v32n03_08
- Weiss-Gal, Idit (2016) Policy practice in social work education: A literature review. *International Social Welfare* 25 (3), 290–303. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12203>
- Westinen, Jussi (2015) Cleavages – dead and gone? An analysis of cleavage structure and party choice in contemporary Finland. *Scandinavian Political Studies* 38 (3), 277–300. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12046>
- Witt, Heather & Witt, Ryan & Brisby, Kayla (2020) Does policy practice class increase social work students’ planned political engagement? *Journal of Policy Practice and Research* 1 (3), 77–95. <https://doi.org/10.1007/s42972-020-00009-8>

ENGLISH SUMMARY

Sanni Salonen & Johanna Kallio & Anne-Mari Jaakola: Social work students' views of policy engagement

This article examines social work students' views of policy engagement, focusing on their motivation, commitment, and self-efficacy. Data were collected in autumn 2019 through a national survey of Finnish social work students ($n = 608$). Independent variables were measured by four categories: study-related, personal experience-related, ideology-related, and demographic. Most students perceive policy engagement as a key in social worker's role and believe in the potential to impact society through policy engagement. However, client-oriented individual work was preferred as future career choice. Students with work experience and more advanced studies were more critical of social workers' ability to drive political change. Additionally, gender, political orientation, beliefs about poverty causes, and personal experiences of poverty were connected to their views of policy engagement as social workers. The findings challenge existing frameworks in social work practice and education, calling for stronger commitment to policy engagement.